

Lemmikit – puolesta ja vastaan

KATRI KLEEMOLA

Korkeasaaren eläintarhan entisen johtajan, eläinfysiologian dosentti Seppo Turusen teos *Lemmikkielämää: Ihmisen eläin-suhde ja eläinten hyödyntäminen* ilmestyi vuonna 2011 ja on saanut sen jälkeen monenmoista julkisuutta. Turunen on esiintynyt lehtijutuissa ja tv-ohjelmissa vaatien kärjistetyksi lemmikeistä luopumista ja lemmikkiharrastuksen lopettamista. Vaikka aiwan noin radikaaleihin toimiin en itse ryhtyisikään, provokaation takaa on havaittavissa erittäin vakavaa ja vakavasti otettavaa kritiikkiä lemmikkiharrastusta ja -bisnestä kohtaan. Turusen kirja esittää hänen näemyksiään selkeämmin ja perustellummin kuin mediaesiintymiset. Teos maalaa raadollisen kuvan siitä, miten lemmikkiharrastus on ajanut lajeja sukupuuttoon ja mullistanut ekosysteemejä sekä miten se valtaa yhä suurempaa ekologista jalanjälkeä ja tuottaa järjettömyydessään kärsiviä eläimiä tyydyttämään ihmisten esteettistä silmää.

Eksoottisten lemmikkien sesonki ja sukupuutto

Luonnosta pyydystettyjen lintujen, kilpikonniin, liskojen ja sammakoiden lemmikkikauppa on Turusen mukaan ollut jo pitkään mittavaa, ja se on johtanut lajeja sukupuuton partaalle tai jopa sukupuuttoon. Kansainvälinen CITES-sopimus (*Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*) toki rajoittaa harvinaisten lajien kauppaa, mutta Turunen toteaa, että sitä mu-

kaa, kun lajeja saadaan CITES-sopimuksen piiriin, kyseisten lajien laiton kauppa kiihtyy.

Esimerkiksi akvaariokalojen kansainvälisessä kaupassa liikkuu vuosittain Turusen mukaan vähintään 350 miljoonaa trooppista kalaa. Määrä on valtava. Kun tiedetään, että monet lajit joko eivät lisääny altaissa kasvatettuna tai allasyksiköt ovat väreiltään haaleampia kuin vastaavat luonnossa kasvaneet yksilöt, on helppo ymmärtää, että useiden lajien luonnonpopulaatiot ovat vaarassa. Esimerkkinä Turunen mainitsee mm. tulipyrstön, joka on erittäin suosittu akvaariokala ja pyydystetty luonnosta sukupuuttoon.

Lemmikkien vaikutus ympäröivään luontoon

Kaikkien lemmikkien omistajien kannattaisi perehtyä Turusen teoksen lukuun ”Lemmikit luonnossa”. Lemmikkikaneista alkunsa saanut citykanikanta, villiintyneet koirat ja tietenkin kissat tekevät todistettusti tuhojaan ympäri maailmaa. Pelkästään kissoja koskevat luvut ovat häkellyttävän suuria: Isossa-Britanniassa on Turusen mukaan yhdeksän miljoonaa kissaa, jotka joidenkin (eräiden väitteiden mukaan rankasti aliarvoitujen) arvioiden mukaan tappavat vuosittain vähintään 52–63 miljoonaa nisäkstä, 25–29 miljoonaa lintua ja 4–6 miljoonaa matelijaa. Yhtä kissaa kohden luvut eivät kuulosta kovin suurilta: noin seitsemän nisäkstä, kolme lintuja ja alle yksi matelija per kissa – mutta kun kissojen määrä on niin val-

Seppo Turunen
Lemmikkielämää. Ihmisen eläin-suhde ja eläinten hyödyntäminen
Gaudeamus, 2011

tava, myös saaliiden kokonaismäärästä tulee valtava. Turunen kertoo, että kissojen saalistus on todistetusti pienentänyt joidenkin lajien populaatioita ja aiheuttanut jopa sukupuuttoja.

Mielenkiintoinen vastalause niille, jotka puolustavat kissojen vapaata liikkumista niiden kyvyllä hävittää tuhoeläimiä, on Turusen esimerkki Portsmouthin satamasta: tuhannen neliömetrin alueella eli noin 300 kissan populaatio. Kissoja ruokittiin, ja alueella oli runsaasti rottia ja hiiriä. Kissat kuitenkin pyydystivät mieluiten lintuja – ne eivät siis harventaneet tuhoeläinkantaa.

Rodunjalostus – äly hoi?

Rotukoirien (ja -kissojen) kasvatus saa huutia Turuselta. Koirien jalostuksen ongelmat ovat jonkin verran olleet viime vuosina julkisuudessa, mutta silti tuntuu, että ihmiset eivät ota asiaa vakavasti. Myös rotuharrastajien vastapropaganda on ollut vaikuttavaa.

Rotukoirilla on tähän mennessä todettu Turusen mukaan yli 500 perinnöllistä sairautta. Vaikka ihmisillä näitä sairauksia on toki vieläkin enemmän, koirilla ne ovat valtavan paljon yleisempiä kuin ihmisillä koirarotujen sisäsiittoisuuden vuoksi. Hiljaiseksi pistää Turusen toteamus: ”Nykyisin kaksi tietyn koirarodun satunnai-

sesti valittua yksilöä voivat olla perinnöllisiltä ominaisuuksiltaan yhtä lähellä toisiaan kuin sisarukset.” Ulkonäköseikkosten ja näyttelymenestyksen tavoittelussa unohdetaan terveys, ja tuloksena ovat rodut, kuten esimerkiksi saksanpaimenkoira, jonka takaraajat ovat lähes halvaantuneet, tai kiinanpalatsikoira, jonka toistuvat silmätulehdukset aiheuttavat sokeutumista ja jopa silmämunan irtoamista.

Turunen heittääkin hyvän kysymyksen: miksi eläinaktivistit ratsaavat turkistarhoja, mutta eivät koiranäyttelyjä ja pentutehtaita?

Koirien kasvatuksen maailmaan en tunne omakohtaisesti, kissojen sitäkin paremmin. Muutaman rotukissapentueen kasvattaneena ja kissanäyttelyjä aktiivisesti harrastavana minulla on ollut jokusen vuoden ajan eturivin paikka kissojen jalostuksen maailmaan ja siinä toimiviin ihmisiin. Vaikka kissojen jalostusta ei olekaan (vielä) viety aivan niin pitkälle kuin koirien, tilanne ja etenkin valtaosan harrastajista tietämätön tai välinpitämätön asenne ovat uhkaavia. Niin kauan kuin kissanäyttelyjen rotustandardit perustuvat ulkonäköön, tilanne tulee pahenemaan. Muutamat harvat terveysongelmista huolestuneet ja niiden välttämiseksi työskentelevät kasvattajat eivät pelasta

tilannetta, koska iso osa kasvattajista pyrkii tuottamaan aina ”kauniimpia” kissoja terveyden kustannuksella – useimmat eivät varmasti myöntäisi sitä kysyttäessä, mutta teot puhuvat puolestaan. Kasvattajaa, joka tekee jalostusratkaisuja terveydelle tai luonnesyistä ulkonäön kustannuksella, saatetaan alkaa hyljeksimään rodun muiden kasvattajien keskuudessa. Ulkonäköön puhtaasti perustuvasta rotustandardista poikkeavia yksilöitä jalostuksessa käyttävän kasvattajaura saattaa tyssätä, kun muut kasvattajat kieltäytyvät yhteistyöstä hänen kanssaan. Kun asenteet ovat tällaisia, terveysasioista huolestuneet kasvattajat luopuvat vähitellen jalostustyöstä ja ulkonäköasioista kiinnostuneet jatkavat. Juuri tällaisen johtopäätöksen olen tehnyt itsekkin. Tuulimyllyjä vastaan ei yksi ihminen jaksa taistella. Toistaiseksi rotukissan hankkiminen on kohtuullisen turvallista, mutta rotukissamaailma suuntaa kohti samaa haaksirikkoa, jonka rotukoira maailma on jo kohdannut.

Mitä pitäisi tehdä?

Turusen radikaali ratkaisu lemmikkiongelmien lemmikeistä luopuminen: tulevien sukupolvien vähittäinen itsenäistyminen lemmikeistä. Hieman vähemmän radikaalina ehdotuksena hän esittää eräänlaisia

”yhteisölemmikkejä”, koiraa tai kissaa, jonka koko kerrostalo tai asuinalue omistaa ja hoitaa yhdessä. Lisäksi lemmikeiksi voitaisiin ottaa vain sertifioituja eläinlajeja, jolloin uhanalaisten lajien pyynti lemmikkieläimiksi vähentyisi. Turusen tulevaisuudessa lemmikit olisivat joko syötäviä tai korkeintaan jyrssiöiden tai hyönteisten kokoisia.

Turunen ei ota huomioon ehdotuksissaan lemmikkieläinten merkittävää roolia mielenterveyden edistämisessä. Kissa, koira tai lemmikkirotta voi olla merkittävä tekijä ihmisen hyvinvoinnissa erityisesti nykypäivän raadollistuvassa maailmassa. Itse henkilökohtaisesti voin sanoa uskovani, että mielenterveyteni olisi nykyistä selvästi heikommassa kantimissa, jos minulla ei olisi ollut mahdollisuutta olla kissojeni palvelijana. Lemmikkien mielenterveydellinen merkitys on valtava – ja selviö.

Olen kuitenkin Turusen kanssa samaa mieltä siitä, että lemmikkien ottamista pitäisi järkipäristää. Eksoottisten eläinten pitoa pitäisi rajoittaa, ja etenkin isoja koiria ei pitäisi pitää kerrostaloasunnossa. Oma sydäntäni lähellä on kissojen hyvinvointi: kissojen ei pitäisi antaa vaeltaa vapaana. Ei luonnon, villien eläinlajien eikä kissan oman terveyden ja hyvinvoinnin vuoksi.